

Rantakatu 31 asemakaavamuutoksen ja tonttijaon hyväksyminen

KRAKLIK 19.09.2023 § 115

Kaavahanke on lähtenyt liikkeelle Joensuun kaupungin aloitteesta. Muutoksen lähtökohtana on se, että kaupungilla itsellään ei ole enää käyttöä kiinteistölle ja sen rakennuksille. Kaavamuutoksella ratkaistaan tontin ja sillä sijaitsevan rakennuksen tulevaisuus.

Kaavamuutosalue sijaitsee kaupungin keskustassa, Rantakadun ja Yläsatamakadun risteyksessä alle 500 metrin päässä kauppatorilta. Kaava-alueeseen kuuluvat entisen konservatorion A-talon tontti, osoitteessa Rantakatu 31 ja viereistä katualuetta.

Asemakaavaratkaisun kuvaus

Kaavaratkaisu mahdollistaa tontilla olevan rakennuksen Yläsatamakadun puoleisen siiven säilymisen, sekä uudisrakentamisen Rantakadun varteen. Asemakaavamuutoksella osoitetaan Yläsatamakadun puoleinen rakennussiipi suojeltavaksi, jolloin se muodostuu omaksi rakennukseksi. Rantakadun puoleiselle korttelin osalle esitetään 5-kerroksisen uudisrakennuksen rakentamista.

Korttelin nykyinen käyttötarkoitus, opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YO), muutetaan asuin- liike ja toimistorakennusten korttelialueeksi (AL).

Kaavamuutoksen myötä korttelialue pienenee 265 m²:llä, koska pyörätienä käytettävä osa liitetään Rantakadun katualueeseen. Korttelialue muodostuu kahdesta tontista.

Yläsatamakadun puoleinen tontti on kooltaan 917 m². Tontin rakennusoikeus on 1100 k-m² ja se vastaa säilytettävän rakennuksen kokoa hieman ylöspäin pyöristettynä. Tontissa on yksi rakennusala, joka myötäilee olemassa olevaa rakennusta. Rakennusala osoitetaan merkinnällä sr-1. Rakennusalan ulkopuolelle saa rakentaa hissin ja pilareilla tuettuja parvekkeita. Ne tulee sijoittaa pihan puolelle. Säilytettävän rakennuksen kaupunkikuvallisten arvojen turvaamiseksi kaavassa on määrätty, että julkisivuihin vaikuttavista muutoksista tulee toimittaa suunnitelmia puoltava museoviranomaisen lausunto tai muu todistus rakennus- tai toimenpidelupapäätöstä varten.

Toinen tontti on suuruudeltaan 1824 m² ja sen rakennusoikeus on 3000 k-m². Tontin rakennusala sijaitsee Rantakadun varrella. Suurimmaksi kerrosluvuksi esitetään viisi kerrosta. Korttelin pysäköintialue, leikki- ja oleskelupiha sekä jätehuolto sijaitsevat tällä tontilla. Tämä edellyttää yhteisjärjestelysopimuksen ja rasitteiden perustamisen. Rakentamista koskevilla määräyksillä on pyritty siihen, että uudisrakennus soveltuu samassa korttelissa sijaitsevan rakennuksen arkkitehtuuriin, jotta kortteliin muodostuu kaupunkikuvallisesti korkeatasoinen kokonaisuus.

Pysäköinti on toteutettava korttelissa pääosin pihakannen alle. Osa autopaikoista voidaan toteuttaa pihakannelle ja osan voi sijoittaa tontin ulkopuolelle pysäköintilaitokseen. Yhteiskäyttöautolla voidaan pienentää autopaikkavelvoitetta.

Vireilletulovaiheen palautteet

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävänä 20.5.-21.6.2021. Siitä annettiin kahdeksan lausuntoa, joista kuudessa oli kommentoitavaa. Lisäksi OAS:sta jätettiin yksi mielipide. Aloitusvaiheen palautteiden tiivistetty kooste ja vastineet ovat kaavaselostuksen liitteessä 3.

Lausuntojen merkittävät kommentit liittyivät entisen konservatorion rakennuksen kulttuurihistoriallisiin arvoihin ja sitä koskevaan suojelutarpeeseen. Ainoassa jätetyssä mielipiteessä nostettiin huoli uudisrakentamisen korkeudesta ja ikkunoiden sijoittamisesta naapuritontin läheisyyteen.

Vastineissa todettiin, ettei rakennuksen täydellistä suojelua ole nähty mahdollisena vaihtoehtona. Sen sijaan kaavaluonnosratkaisu perustuu kompromissimalliin, jossa Yläsatamakadun rakennusosa säilytetään ja sen rinnalle mahdollistetaan uudisrakentaminen.

Luonnosvaiheen palautteet

Asemakaavaluonnos oli nähtävänä 15.9.-17.10.2022. Kaavaluonnoksesta annettiin kahdeksan lausuntoa, joista viidessä oli kommentoitavaa. Pelastuslaitoksella, Joensuun vedellä, eikä Teliällä ollut huomautettavaa. Mielipiteitä oli vain yksi. Luonnosvaiheen palautteiden tiivistetty kooste ja vastineet ovat kaavaselostuksen liitteessä 5.

Merkittävimmät lausunnot jättivät jälleen Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja alueellinen vastuumuseo. Kummassakin lausunnossa muistutetaan entisen kauppaopilaitoksen kaupunkikuvallisesta ja historiallisesta arvosta.

ELY-keskus esittää muun muassa, että Rantakadun rakennusmassan säilymisen edellytyksiä ja/tai säilymisen esteitä tarkasteltaisiin tarkemmin tai mikäli se ei ole mahdollista, tutkittaisiin kaavaluonnoksessa esitettyä matalamman uudisrakennuksen edellytyksiä. Lisäksi ELY-keskus suhtautuu kielteisesti kaavaluonnoksen määräykseen, jonka mukaan saa toteuttaa ranskalaisia parvekkeita ja aurinkokeräimiä suojeltavan osan Yläsatamakadun puoleiselle sivulle.

Alueellinen vastuumuseo puolestaan toivoo, että kaavaratkaisu pohjautuisi vaihtoehtoon, jossa koulurakennus säilyisi kokonaisuudessaan ja siihen mahdollistettaisiin uusi käyttötarkoitus. Ratkaisu olisi kaupungin ilmastotavoitteiden osalta kannatettavin. Museo toteaa lisäksi, että kaavaselostuksessa on esitetty vaihtelevia arvioita rakennuksen kunnosta ja korjauskustannuksista, eikä siinä ole arvioitu kaavan vaikutuksia kaupungin ilmastotavoitteisiin.

Ympäristönsuojelunkin mielestä rakennuksen osittainen suojelu ei ole sopivin vaihtoehto. Sen antamassa lausunnossa esitetään, että mikäli täydellinen suojelu ei ole mahdollista, uudisrakentamisessa tulisi edellyttää säilyvän rakennusosan muotokielen toistamista.

Vastineissa todetaan, että kaavaluonnoksessa on esitetty Yläsatamakadun rakennusosan suojelua, vaikka kaavamuutosta ohjaavassa keskustan osayleiskaavassa konservatoriorakennusta ei ole osoitettu suojeltavaksi. Rakennuksen täydellistä suojelua ei kuitenkaan nähdä mahdollisena vaihtoehtona muun muassa sen takia, että rakennuksen korjaaminen ja sen muuttaminen uuteen käyttöön on haasteellista. Osittaista suojelua pidetään parempana ratkaisuna kuin koko rakennuksen poistumista kaupunkikuvasta uudisrakentamisen tieltä.

Kaavassa on julkisivua, korkeusasemaa, rakentamisen kaupunkikuvallista laatua ja ympäristöön sopeutumista koskevia määräyksiä. Kaavamääräyksillä on pyritty siihen, että uudisrakentaminen soveltuu suojeltavan rakennusosan julkisivun tyyliin. Luonnosvaiheessa kyseiset määräykset on katsottu riittäväksi. Määräyksiä on tarkennettu ehdotusvaiheessa.

Vastuullisen museon mainitsema vaihtelu rakennuksen kunnan ja sen korjauskustannuksen arvioissa johtuvat siitä, että kaavaselostukseen liitetty kiinteistökorjatti palvelee rakennuksen kunnossapitosuunnittelua opetusrakennuskäytön jatkamiseksi. Kortissa ei ole siis huomioitu aikaisempaa korjausvelkaa, eikä tilojen toimivuuden kannalta välttämättömiä seikkoja, kuten muun muassa esteettömyysvaatimukset tai konserttisalin oheistilojen parantaminen. Lisäksi todellisen korjaustarpeen määrittämiseksi tulisi tehdä kuntotutkimuksia, esimerkiksi perustuksista ja yläpohjarakenteista.

Kaavaluonnoksesta ainoan mielipiteen antaja puoltaa ratkaisua, jossa Yläsatamakadun rakennusosa säilyy, eikä palaute aiheuttanut kaavaratkaisuun

toimenpiteitä. Palautteen antajan ehdotus entisen konservatorion konserttisalin hyödyntämisestä vuokratilana ei ole ratkaistavissa kaavamuutoksella. Vastineessa on todettu, että vuokraaminen edellyttäisi korjaustoimenpiteitä, joita ei olisi tarkoituksenmukaista suorittaa.

Tontinluovutuskilpailu

Kaupunkirakennepalvelut on samanaikaisesti kaavaluonnoksen kanssa järjestänyt tarjouskilpailun Rantakatu 31:n tontista. Kilpailun järjestämisen tarkoituksena oli huolehtia kaupungin tavoitteiden toteutumisesta, lainmukaisesta avoimesta kaavoitusmenettelystä ja mahdollistaa tarjouskilpailuun liittyvä innovointi. Asemakaavaluonnos asetti reunaehdot hyväksyttävälle tarjouksille kilpailuohjelman muiden ehtojen ohella. Kaavakartan ja selostuksen lisäksi kilpailuaineistoon liitettiin kaavaluonnoksesta saatu palaute ja palautteeseen annetut vastineet.

Kilpailun ratkaisemisen jälkeen tontti rakennuksineen on varattu tarjouskilpailun voittajalle, Rakennustoimisto K. Tervo Oy:lle (KRAKLIK 14.3.2023 § 41). Kiinteistökaupasta on tehty esisopimus kaavaluonnoksen ja tarjouksen pohjalta.

Nähtävillälöön jälkeen kaavaluonnosta on työstetty kaavaehdotukseksi yhdessä kilpailun voittajan kanssa. Kaavaratkaisu eroaa jossain määrin luonnosvaiheessa esitetystä. Kaavaluonnoksesta poiketen ehdotuksen mukainen korttelialue muodostuu kahdesta eri tontista. Myös rakennusalojen määrää on vähennetty kolmesta kahteen ja kokonaisrakennusoikeutta on pienennetty.

Lisäksi kaavaratkaisuun on tehty muutama tarkennus. Ehdotuksessa sallitaan asumisen sijoittaminen ensimmäisiin kerroksiin ja niihin liiketilojen sijoittamisen edellyttävä kaavamääräys on poistettu. Perusteluna on liiketilojen vähäinen kysyntä, etenkin keskustatoimintojen alueen reunakortteleissa ja sen ulkopuolella. Lisäksi liiketilojen rakentamisella ilman tietoa mahdollisesta toimijasta on riski, että tilat jäävät tyhjilleen. Korttelialueen käyttötarkoitus mahdollistaa muutenkin liiketilojen sijoittamisen tontteihin, mikäli kysyntä kasvaa.

Säilytettävää rakennusta koskevat kaavamääräykset on täydennetty. Niistä on neuvoteltu alueellisen museon ja ELY-keskuksen viranomaisten kanssa.

Kaavaselostuksessa on arvioitu karkeasti kaavaratkaisun vaikutukset kaupungin ilmastotavoitteisiin. Joensuun kaupunki on lähtenyt mukaan hankkeeseen, jossa kehitetään asemakaavojen kasvihuonekaasupäästöjen arviointia (AVA-työkalu). Työkalua ei ole kaavaprosessin aikana vielä otettu käyttöön.

Tonttijaolla muodostuvat II kaupunginosan korttelin 14 tontit 13 ja 14, sekä katualuetta. Kyseessä on kaavoitusohjelman työ nro 1775.

Valmistelija: kaavoitusarkkitehti Natalia Musikka / PS

Kaupunkiympäristöjohtajan viransijaisen päätösehdotus:

Kaupunkirakennelautakunta päättää

asettaa edellä selostetun Rantakatu 31 asemakaavamuutoksen maankäyttö- ja rakennusasetuksen 27 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville,

pyytää lausunnot Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta ja Pohjois-Karjalan alueelliselta vastuumuseolta,

sekä jos asemakaavan muutosta vastaan ei tehdä muistutuksia ja mikäli lausunnoissa ei ole huomautettavaa,

esittää kaupunginhallitukselle, että se ehdottaa, että kaupunginvaltuusto

päättää hyväksyä edellä selostetun ja liitteenä olevan kaavakartan mukaisen Rantakatu 31 asemakaavamuutoksen ja tonttijaon.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaavoituspäällikkö Pauli Sonninen oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.

KRAKLIK 21.11.2023 § 139
1663/10.02.03.00/2021

Asemakaavaehdotus oli nähtävillä 28.9.-30.10.2023 ja siitä pyydettiin lausunnot edellisessä päätöksessä mainituilta tahoilta.

Kaavaehdotuksesta saatiin Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen ja Pohjois-Karjalan vastuumuseon lausunnot. Kaavaselostuksen liitteeksi 7 on lisätty ehdotusvaiheen palauteraportti, joka sisältää saadut lausunnot ja vastineet niihin.

ELY-keskus toteaa antamassaan lausunnossa, että kaavaehdotuksessa esitetyn kahden erillään sijaitsevan rakennusmassan ratkaisun myötä Rantakadun liikennemelu tulee todennäköisesti kantautumaan leikki- ja oleskelualueeksi varatulle alueen osalle. ELY-keskus esittää, että yleisiä määräyksiä täydennetään siten, että rakennuslupahakemukseen on sisällytettävä meluselvitys ja tarvittaessa suunnitelma rakenteista, joilla toteutetaan ulko-oleskelualueiden riittävä melusuojaus.

Kaavassa ei ELY-keskuksen mukaan tulisi sallia ranskalaisia parvekkeita, aurinkokeräimiä tai muita vastaavan tyyppisiä muutoksia Yläsatamakadun puoleiseen julkisivuun tai katuosassa näkyvälle katon lappeelle. Muutokset heikentäisivät rakennuksen kulttuurihistoriallisia ja arkkitehtonisia arvoja, varsinkin kun kyseinen julkisivu on säilynyt vuosikymmeniä samanlaisena ja tulee kannattelemaan jatkossakin rakennuksen arvoja. Toivotaan kuitenkin, että kaava sallisi julkisivun palauttaminen alkuperäiseen asuunsa. Tämä tarkoittaa sitä, että konserttisalia varten tehdyt ikkunoiden umpeen levytykset poistettaisiin.

Lisäksi ELY toivoo, että kaavaselostuksessa ja -kartalla tuodaan selvemmin esille, mitkä muutokset on mahdollista tehdä suojellun rakennuksen julkisivulle, avataan konserttisalin kohtaloa ja lisätään sisätiloja sekä sisätilojen alkuperäisiä rakenteiden ja elementtien säilyttämistä koskeva määräys.

Pohjois-Karjalan alueellisen vastuumuseon lausunnossa todetaan, että esitettyä kompromissiratkaisua Yläsatamakadun puoleisen rakennusosan suojelusta pidetään osittain hyväksyttävänä, vaikka rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen ja kaupungin ilmastotavoitteiden kannalta koko olemassa olevan rakennusmassan säilyttäminen ja hyödyntäminen olisi kannatettavampaa. Lisäksi pidetään valitettavana, että kaavaehdotusratkaisun myötä maakunnallisesti merkittävänä osoitettu rakennus tulee mahdollisesti kokemaan merkittäviä muutoksia.

Edellisestä huolimatta museo on pääpiirteittäin tyytyväinen neuvottelujen tuloksena syntyneisiin kaavamääräystarkennuksiin, jonka mukaan museoviranomaisella on mahdollisuus vaikuttaa suojeltuun osaan tuleviin muutoksiin. Museo esittää kuitenkin harkittavaksi, että lausuntomahdollisuus ulotettaisiin myös suojellun osan sisätilojen alkuperäisiä rakenteita koskeviin ratkaisuihin.

Vastineessa ELY-keskuksen lausuntoon todetaan, että kaavakarttaan lisätään melusuojausmerkintä ja sitä täsmentävä määräys leikki- ja oleskelualueen suojelemiseksi Rantakadun liikennemelulta. Lisäksi kaavamääräys 6 täydennetään siten, että kadun puoleisilla sivuilla julkisivuista ulkonevat tai ranskalaiset parvekkeet eivät ole sallittuja.

Kaavaselostukseen on lisätty otsikko, jossa avataan suojelumerkinnän tarkoitusta ja kerrotaan lyhyesti mitä merkintä sallii ja mitä ei. Lisäksi vaikutukset rakennettuun ympäristöön, kaupunkikuvaan ja rakennettuun kulttuuriperintöön on täydennetty konserttisalin osalta. Yläsatamakadun julkisivun palauttaminen

alkuperäiseen muotoon on mahdollista kaavaratkaisun puitteissa. Konserttisalin kohtalo riippuu siitä, mikä on rakennuksen lopullinen käyttötarkoitus.

Kaavassa tullaan jatkossa sallimaan aurinkokeräimien sijoittaminen myös Yläsatamakadun puoleiselle katon osalle. Vastineessa huomioidaan, että aurinkokeräimien salliminen kaavassa on kestävästä kaupunkiympäristön tavoitelinjausten mukaista ja, että aurinkoenergiaratkaisut kehittyvät jatkuvasti, esimerkiksi vesikattorakenteeseen integroidut ratkaisut tulevat tulevaisuudessa yleistymään.

Lopuksi vastineissa molempiin saatuihin lausuntoihin todetaan, että erilaiset käyttötarkoitukset vaativat erilaisia toimenpiteitä ja sisätilaratkaisuja, joilla voi olla vaikutuksia myös julkisivuihin. Kaavan laatimisvaiheessa suojeltavan rakennuksen lopullinen käyttötarkoitus ei ole tiedossa ja mahdollisia muutostarpeita, muutosten luonnetta tai laajuutta on vaikea ennakoita.

Kaavassa sisätiloja tai kiinteää sisustusta ei ole otettu mukaan suojelupiiriin. Suojeluratkaisu vain julkisivujen osalta nähdään riittävänä. Kulttuuriympäristön vaaliminen kaavassa toteutuu vähintään rakennuksen kaupunkikuvallisesti olennaisimman, eli julkisivun, osalta. Suojelua tai rakennuksen osien säilyttämistä on mahdollista toteuttaa enemmänkin, mikäli tontin kehittäjältä löytyy kiinnostusta.

Muutosten ohjaaminen ja valvominen onnistuu parhaiten korjaus- tai rakennushankkeen yhteydessä. Myös sisätilojen elementtien ja yksityiskohtien säilyttämisen mahdollisuuksia voidaan tutkia toteutus suunnittelun aikana. Tämän vuoksi kaavamääräyksissä edellytetään, että muutokset tehdään yhteistyössä museoviranomaisten kanssa, joilta on saatava suunnitelmia puoltava lausunto ennen rakennus- tai toimenpidelupapäätöstä.

Nähtävilläolon jälkeen asemakaavaehdotukseen on tehty seuraavia muutoksia:

- Lisätty melusuojausmerkintä sekä yleinen määräys 9.
- Täydennetty määräykset 6. ja 16.

Kaavaselostus on täydennetty vastaamaan kaavaehdotukseen tehtyjä muutoksia. Lisäksi kaavaratkaisun kuvaus ja yleisperustelut -kohdan alle on lisätty otsikko, kaavaprosessin ja kaavan vaikutusten arvioinnin kohdat on täydennetty. Kaavaselostukseen tehdyt täydennykset ovat kursivoidulla tekstillä.

Muilta osiltaan kaavaehdotus säilytetään ennallaan. Kaavaan tehdyt muutokset eivät ole vaikutuksiltaan merkittäviä, minkä vuoksi kaavaehdotusta ei ole tarpeen asettaa uudelleen nähtäville.

Valmistelija: kaavoitusarkkitehti Natalia Musikka / PS

Kaupunkiympäristöjohtajan päätösehdotus:

Kaupunkirakennelautakunta päättää

hyväksyä vastineet asemakaavaehdotuksesta saatuihin lausuntoihin,

hyväksyä asemakaavan muutosehdotukseen sekä kaavaselostukseen tehdyt muutokset,

todeta, että tehdyt muutokset eivät edellytä kaavaehdotuksen uudelleen nähtäville asettamista ja

esittää kaupunginhallitukselle, että se ehdottaa, että kaupunginvaltuusto

päättää hyväksyä edellä selostetun ja liitteenä olevan kaavakartan mukaisen Rantakatu 31 asemakaavamuutoksen ja tonttijaon.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Kaavoituspäällikkö Pauli Sonninen oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.